Bir Kampüs Camii ve Eğitim Kurgusu

İsmail Sağlam
Prof. Dr., Bursa Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Din Eğitimi Anabilim Dalı
isaglam@uludag.edu.tr
ORCID https://orcid.org/0000-0003-1666-6360

Giriş

İbadet yapılan yerler geçmişten günümüze her toplumda dikkat çekmiştir. Her dinin kendine özgü ibadet yerleri bulunakta ve bazı istisnalar hariç yönetimler her inancın ibadetlerlerine karışmamayı genel bir prensip olarak algılamışlardır. Yeryüzünde ilk kurulan ibadet yerinin Kâbe olduğunu Kur'an-ı Kerim'den öğreniyoruz.[1] Zamanla da ibadet yerleri hem çoğalmış hem de farklı isimler almıştır.[2]

Dünya tarihine bakıldığında Müslümanlarda olduğu gibi diğer din mensuplarının da çok görkemli ve çeşitli fonksiyonları icra eden ibadet yerleri geçmişten günümüze varlığını korumaktadır. Bu gerçek ibadet yerlerinin toplumsal yapının vazgeçilmez bir unsuru olduğunu göstermektedir. Ancak ibadet yerlerinin icra ettikleri fonksiyonlar tarihi seyir içerisinde yer ve sosyal yapıya göre farklılıklar arz etmektedir.

Tevhid inancına sahip toplumlar için ibadethane başlangıcı Kabe'nin Hz. Adem (as) tarafından inşasıyla başlasa da,[3] örnek alınan uygulama, Hz. Peygamber (sav)'ın Medine-i Münevvere'de Mescid-i Nebevi'yi sahabe ile beraber inşası ve yaptığı faaliyetlerdir. Bu manada Hz. Peygamber (sav)'in hayatından itibaren günümüze kadar Müslümanların cami / mescit / ibadethane ile olan ilişkilerine baktığımızda, istisnalar hariç adeta hayatın cami merkezli olduğunu görürüz. Tarih boyunca müştemilatıyla beraber camiler isteyen her Müslümanın rahatlıkla girebileceği, ibadet edebileceği, ihtiyaçlarını giderebileceği, derdini anlatabileceği, bilmediklerini öğrenebileceği, her türlü yardım alabileceği ve yardım edebileceği mekânlar olmuştur.

Camilerin mevcudiyetinin asıl maksadı ibadet edilen yer olsa da,[4] bu maksat hiçbir zaman aşılmaması gereken bir sınır olarak algılanmamıştır. İslam tarihi boyunca camiler ibadethane olmakla beraber sosyo-kültürel ve özellikle ilmi hayatın hep merkezi olmuşlardır. Türkiye'de Cumhuriyet tarihine geldiğimizde camilerin yönetim ve işleyiş şeklinde bazı değişiklikler ve aksamalar olmuştur.[5] Ancak günümüzde Diyanet İşleri Başkanlığı idaresinde ve gayretli bazı vakıf ve derneklerin katkısıyla ibadetle beraber camilerin bir kültür merkezi, eğitim yuvası, gençlik merkezi, açların doyurulduğu aşevi gibi fonksiyonları da icra etmeye başladıklarını görmekteyiz.[6] Özellikle Batı Avrupa ülkelerinde yaşayan Türk vatandaşlarımızın camileri

---

[1] Âl-i İmrân 3/96.
[2] Ahmet Önkal - Nebi Bozkurt, "Cami" (Erişim 18 Eylül 2022).
[3] Önkal - Bozkurt, "Cami".
[4] "Mescitler Allah'a ibadet etmek içindir. Öyle ise Allah'tan başka hiçbir varlığa dua/ ibadet etmeyin" el-Cin 72/18. Ayrıca bkz. et-Tevbe 9/108; el-Bakara 2/114.
[5] Önkal - Bozkurt, "Cami", 53-56.
[6] Bünyamin Albayrak (ed.), *Cami Görevlilerinden Örnek Projeler* (Ankara: Diyanet İşleri Başakanlığı, 2020).

okyanusta sığınılan bir ada gibi algıladıklarını ve kullandıklarını, ibadetle beraber birçok sosyo-kültürel faaliyet merkezi olarak değerlendirdiklerini görmekteyiz.[7]

Camiler, görevlileri ve yöneticileri vasıtasıyla bulundukları her yerde toplumun bütün kesimlerine ulaşmalı ve hitap etmelidir. Çocuk, genç, yaşlı, kadın, erkek, zengin, fakir, öğrenci esnaf vb. toplumun her kesimine hitap edecek proje ve programlar ihdas ve icra edilmelidir. Bu manada mahalle camilerinden bazı örnek faaliyetleri zaman zaman basın yayın yolu ile duyduk ve takdir ettik. Bu projelerin birçoğu Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından toplanarak kitap haline getirilmiştir.[8]

Öte yandan Türkiye'de sayıları 208'i bulan üniversitelerimiz[9] önlisans, lisans, yüksek lisans ve doktora olmak üzere toplam 8288959 (sekiz milyon, iki yüz seksen sekiz bin, dokuz yüz elli dokuz) öğrenciye eğitim öğretim vermektedir.[10] Devletimizin "Her ile bir üniversite" politikasına paralel olarak, "Her üniversiteye bir cami" parolasıyla üniversitelerimizde camilerin hizmeti ve inşası devam etmektedir. Yetkililerden aldığımız bilgiye göre şu an 190 kampüs cami bulunmakta ve 262 din görevlisi bu mekânlarda hizmet vermektedir.

Üniversite gençliği bir milletin en dinamik gücüdür. Bu gençlik üniversite döneminde aldığı eğitim öğretim ile kendini yetiştirmekte, meslek sahibi olmakta, bilgi ve becerisini geliştirmekte, tarih ve medeniyet bilinci edinmektedir. Üniversiteler bir yandan resmi programlarını dünya standartlarına ve meydana gelen gelişimlere göre geliştirirken, öte yandan örtük programlarla da öğrencilerinin kimlik, kişilik, sanat, estetik vb. alanlarda kendilerini geliştirecekleri imkânları onlara sunmak durumundadır. İşte o zaman gençliğimiz adına geleceğe güvenle bakabiliriz.

Tam bu noktada kampüs camileri önemli fonksiyon oynayabilirler. İbadet yapılan bir yer olmanın yanında kampüs camileri; gönüllülük esasına dayalı, ticari kaygıdan uzak, rektörlüklerin ve Diyanet İşleri Başkanlığının katkı ve rehberliğinde tamamen sivil, yaygın ve informel eğitim mantığı ile öğrencilere hizmet verebilirler. Bunun için cami dernek veya vakıfları, bağışlarla maddi giderleri karşılama ve koordinasyonu sağlama görevini üstlenebilirler.

Konunun anlaşılması için üst paragraflarda geçen "örtük program, yaygın eğitim ve informel eğitim" kavramlarını açıklamak istiyoruz:

Örtük program, eğitim literatüründe önemli bir yere sahip olan ve eğitimin amaçlarının gerçekleşmesinde lojistik destek sağlamayı ifade eden bir kavramdır. Phillip Jackson'ın, örtük program (hidden curriculum)" kavramını ilk defa "Life in Classrooms" isimli eserinde kullandığı ve bundan öğrencileri etkileyen resmi olmayan bir sistemin varlığını kast ettiği bilinmektedir.[11] Daha sonra örtük program eğitimin vazgeçilmez bileşenlerinden birisi olarak hem alan yazında hem de uygulamada sürekli gündem de olmuştur.[12] Örtük program, resmi

---

[7] İsmail Sağlam, *Batı Avrupa'da Yaşayan Türklere Göre Din Görevlileri ve Cami Etkinlikleri Yeterliği* (Emin Yayınları, 2010), 160-238.

[8] Çeşitli projeler için bkz. Albayrak, *Cami Görevlilerinden*.

[9] YÖK, "Türlerine Göre Mevcut Üniversite Sayısı" (Erişim 22 Eylül 2022).

[10] YÖK, "Türlerine Göre Mevcut Üniversite Sayısı".

[11] Margolis, M., *The Hidden Curriculum İn Higher Education,* (New York and London: Routledge Falmer:, 2001).

[12] M Cemiloğlı, "Cemiloğlu, M. (2006) Eğitim Bilimi Açısından Örtük Program ve Halk Alıntılarının Örtük ProgramBağlamındaDeğerlendirilmesi,.S:2.257- 269.", *UludağÜniversitesiEğitimFakültesiDergisi* 2 (2006), 257-

olarak yazılı ve zorunlu olan açık programın yanında, bu programa ruh katan, kalitesini ve verimini artıran bir özelliğe sahiptir. Örtük program olumlu yönde kurgulandığında öğrencilerin motivasyonunu artıran, iletişimlerini kolaylaştıran, doğal ortamda eksiğini dolaylı olarak görmeye fırsat tanıyan, kendi kendine harekete geçmeye zemin hazırlayan, bilgi ile beraber kültür aktarımına imkân tanıyan, kuruma aidiyet bağlarını kuvvetlendiren, sosyal sorumluluk bilincini geliştiren ve isteyen herkesin kolay ulaşabildiği bir program olarak değerlendirilebilir. Örtük program aynı zamanda boşluk kabul etmeyen bir özelliğe sahiptir. Olumlu örtük programların varlığını hissettirmedikleri yerlerde, olumsuz örtük programlar devreye girer. Gayesizlik, zamanı boşa harcama, zararlı madde kullanımı, kendini işe yaramaz görme, şiddet vb. meşru olmayan fiillerin benimsendiği örtük programlar öğrencileri etkisi altına alır. Dolayısıyla olumlu örtük program sistemlerinin güçlenmesi tıptaki koruyucu hekimlik gibi bir işlev görmektedir.

Yaygın eğitime gelince, toplumun ihtiyaçları ışığında belli bir amaca yönelik, geneli kapsayacak türden çeşitli eğitimlerin verildiği ve bu eğitimlerin kurumların belirleyeceği takvim ve saate bağlı kalınarak yapıldığı, talep edenlerin başarılı olması halinde ise karşılığında sertifika aldıkları eğitim sürecidir.[13] Üniversite ortamında çeşitli enstitü, fakülte ve yüksekokullar vasıtasıyla bilgi ve mesleki eğitim kazandırılırken sivil bir organizasyonla öğrencilerin resmi derslerini tamamlayıcı, farklı ilgi alanlarına hitap edici bilimsel ve sanatsal kurslar yaygın eğitim mantığıyla organize edilebilir.

İnformel eğitim, yaşam içinde kendiliğinden gerçekleşen, katılım kuralları olmayan, katılımcının değerlendirme kaygısı yaşamadığı, yaş, cinsiyet ve eğitim seviyesi olarak herkesin katılabildiği, açık uçlu ama doğduğumuz andan hayatımızın sonuna kadar istemli veya istemsiz içerisinde bulunduğumuz eğitim şeklidir. Eğitim kurumlarında formel eğitimde geçirdiğimiz zaman dilimini hayatımızın geriye kalan ve informel eğitime maruz kalan kısmıyla kıyasladığımızda, informel eğitimle geçen örümüzün oranının %90'ların üzerinde olduğu görülür. Kampüs camileri aynı zamanda bir informel eğitim merkezi olma özelliğini taşımak durumumdadır. Çeşitli sosyal, kültürel, bilimsel ve sanatsal faaliyetlerin icra edilmesi durumunda bu mekânlar, bütün öğrenciler için doyumlu vakit geçirilen ve informel olarak eğitildikleri mekânlar haline dönüşebilecektir.

Kampüs Camileri Eğitim Bileşenleri

Girişte yapılan değerlendirme ve açıklamalardan sonra şimdi "Bir Kampüs Camii ve Eğitim Kurgusu" isimli bu tebliğimizde "Üniversite Rektörlüğü, Diyanet İşleri Başkanlığı (İl Müftülüğü) ve Kampus Camii Derneği / Vakfı" başlıkları altında kampüs camilerinde nasıl işbirliği yapılacağını ve sorumluluk paylaşılacağını irdelemeye çalışalım.

269. A Elitok Kesici, *Ortaöğretim öğretmenlerinin sınıf içi iletişimde kullandıkları örtük programın özellikleri. (Doktora Tezi), Aydın.* (Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Adnan Menderes, 2010).

[13] MEB, "Mesleğim Hayatım, Yaygın Eğitim" (Erişim 22 Eylül 2022).

Aşağıda Şekil 1'de de görüldüğü gibi kampüs camilerinin eğitim kurgusunun üç doğal bileşeni vardır. Cami dernek / vakıfları genellikle bu camilerin bağış yolu ile inşasını üstlenen ve büyük fedakârlıklarla tamamlanmasını temin eden kuruluşlardır. İnşa ve imar faaliyetinden sonra eğitim faaliyetlerinin organizasyonunda görev üstlenmeleri ve maddi destek temin etmeleri bu kuruluşlardan beklenebilir. Öte yandan Diyanet İşleri Başkanlığı / il müftülükleri yine doğal olarak bu camilerdeki irşat ve eğitim faaliyetlerinin önemli bileşenidir. Yeterli ve nitelikli personel istihdamından, Türkiye Diyanet Vakfı imkânlarını kullandırmaya varıncaya kadar çok önemli katkılar bu kurumdan beklenebilir. Üniversite rektörlüklerine gelince kampüsün ev sahibi olarak, Diyanetin ve cami derneklerinin yapacağı katkıyı önemseyip, üniversitenin akademik birikim ve deneyiminin kampüs camilerinde de öğrencilerin hizmetine sunulmasına imkân tanıyabilir.

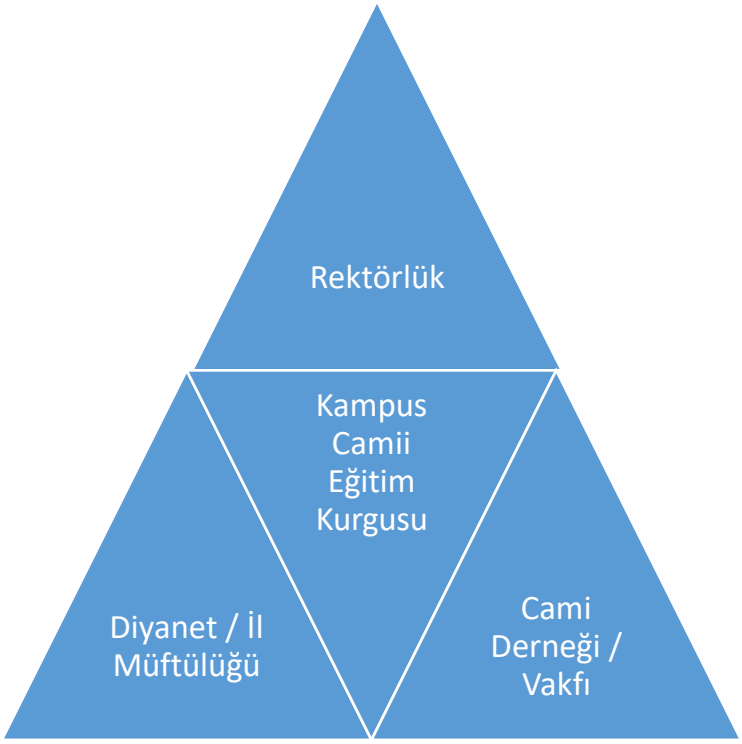

Şekil 1: Kampus Camii Eğitim Kurgusu Bileşenleri

Yukarıda bahsedildiği şekliyle bu üç kurumun, kampüs camilerindeki eğitim ve sosyo-kültürel faaliyetlerine yapabilecekleri katkıyı detaylandırmaya çalışalım:

Üniversite rektörlükleri, sahip oldukları fakülte, enstitü, araştırma merkezleri, idari ve akademik kadrolarla büyük bir potansiyele ve deneyime sahiptir. Asıl işleri örgün yapıda öğrencilere gerekli eğitimi vermek ve araştırma yapmaktır. Ancak kampüsün bir yaşam alanı haline gelmesi, bilgi ile beraber üniversite kültürünün oluşması, ders ve araştırma saatlerinin dışında öğrencinin bu mekânda verimli ve anlamlı vakit geçirmesine bağlıdır. Nitekim üniversitelerin Sağlık Kültür ve Spor Daireleri, Sürekli Eğitim Merkezleri, Kariyer Uygulama ve Araştırma Merkezleri gibi yapılar öğrencilerin sınıf dışındaki eğitim ve ihtiyaçlarıyla ilgilenmektedirler. İşbirliği içerisinde kampüs camilerinde yapılacak eğitimin kurgu ve icrasında, akademisyenlerden, idari ve diğer personelden, yararlanma yollarını rektörlükler açabilir.

Diyanet İşleri Başkanlığı / İl Müftülüğü, nerede olursa olsun camilerdeki din hizmetlerinin ve eğitim faaliyetlerinin yetkili kuruluşudur. Camilerin ibadetlere her zaman açık ve elverişli olmasını, ezan, vaaz, hutbe vb. görevlerin aksamadan yerine getirilmesini temin eden, görevlendirme yapan, takip ve denetlemede bulun kuruluş hiç şüphesiz Diyanet İşleri Başkanlığı ve bu kuruma bağlı müftülüklerdir. Yine birçok projeyle birlikte cami dersleri ve çeşitli kursların düzenlenmesi de camilerde yapılan diğer faaliyetlerdir. Görüldüğü üzere Diyanet İşleri Başkanlığı da camilerdeki eğitim faaliyetleri açısından hem büyük bir deneyime hem de kapasiteye sahip bir kuruluştur.

Cami dernekleri / vakıfları ise bir sivil toplum kuruluşu olarak her zaman halkımız ile camiler ve burada görev yapanlar arsında köprü vazifesi görmüşdür. Camilerin imar, inşa, bakım ve onarımıyla beraber yapılacak her türlü faaliyete lojistik destek sağlama bu kuruluşlar vasıtasıyla olmaktadır. Nitekim istisnalar hariç her caminin yapımında ve faaliyetlerinin sürdürülmesinde mutlaka bir dernek veya vakıf görev üstlenmiştir. Resmi ve özel teşebbüsün yanında üçüncü bir ayak olan vakıf/ dernek geleneği bizim tarihimizde ve medeniyetimizde çok eski ve derin izlere sahiptir. Bugün de bu geleneğin sürdüğünü ve önemli işlevler yerine getirdiğini görmekteyiz. Kampüs camilerinde verimli, kapsayıcı ve hayırsever halkımızın katkısını alarak bir faaliyet yapılmak isleniyorsa, cami derneklerinin / vakıflarının da hizmetin bir ucundan tutmasına imkân tanınması gerektiği söylenebilir.

Kampüs Camilerinde Yapılabilecek Faaliyetler

Daha önce kampüs camilerinde yapılabilecek eğitim faaliyetlerinin "örtük program, yaygın eğitim ve informel eğitim" kavramları kapsamında yapılabileceğini ifade etmiştik. Tabii ki yapılabilecek faaliyetlerin şekli ve kapsamını belirlerken camilerim mimari yapısı ve müştemilatını da dikkate almak gerekecektir. Biz aşağıda açıklamaya çalışacağımız faaliyetleri, inşaatı devam eden Bursa Uludağ Üniversitesi Yeni Camii mimarisini ve müştemilatını dikkate alarak sıralamak istiyoruz. Söz konusu caminin müştemilatıyla beraber mimari projesinden bazı resimleri "eklerde" bulabilirsiniz.

- Sempozyum, konferans, seminer, panel gibi salon programları düzenlenebilir. Dönemlik, yıllık veya farklı zaman dilimleri esas alınarak seri halinde bu etkinlikler yapılabilir. Dünya çapında üne sahip konuşmacılar / katılımcılar yanında amatör ruhla yetişmek üzere olan öğrenci veya öğretim elemanlarına da konuşmacı olarak imkân tanınabilir. İlmi, fikri, ekonomik, teknolojik, sosyal, kültürel vb. hayatı ilgilendiren çeşitli konular gündeme alınarak tartışılabilir, dinleyicilere adeta bir bilgi panayırı yaşatılabilir.
- Lisans ve lisansüstü öğrenim gören öğrencilere zorlandıkları derslerde ek dersler verilebilir. Bu ders "uzman akademisyenden", "tutor eğitim" veya "akran eğitimi" olmak üzere üç yolla verilebilir. Şöyle ki mutlaka uzman bir akademisyenin ek dersine ihtiyaç varsa gerekli organizasyon yapılarak öğrenci akademisyenle bir araya getirilir ve ihtiyaç duyulan ek ders yapılır. Öğrencilerin zorlandıkları dersler, konular veya ileride lisansüstü eğitime hazırlık dikkate alınarak bu organizasyon yapılabilir. Geliştirilecek sisteme göre belli periyotlarla bu öğretime imkân tanınabilir. İkinci yol olarak, öğrencilerin öğrenme güçlüğü yaşadığı konuları öğrenmelerinde üst sınıflardan bir öğrenci veya yetişkinden destek alarak gerçekleştirmeleri anlamına gelen ve bireysel öğretim etkinliği olan "tutor" destekli öğrenmeden yararlanılabilir. Üçüncü olarak da öğrencilerin birbirlerine yardım etmesi, bilgi ve tecrübelerini birbirlerine aktarması

biçiminde uygulanan bir öğretim yöntemi olarak "akran" öğrenmesi devreye sokulabilir. Aynı sınıfta olmalarına rağmen bazı öğrencileri bazı dersleri daha iyi anlayabilir ve anlatabilirler. Bu organizasyonun yapılması durumunda hem öğrenciler arasında sosyal etkileşim hem de bilgi alış verişi sağlanmış olacaktır.

- Öğrencilere alanları dışında ilgi duydukları konularda eğitim imkânı tanıyan dersler / kurslar organize edilebilir. Sözgelimi Bursa Uludağ Ünitesinde 4 enstitü, 15 fakülte, 3 yüksekokul ve 15 meslek yüksekokulu ile 70 binin üzerinde de öğrenci bulunmaktadır. Mühendislik okuyan bir öğrenci, herhangi bir sosyal alana ilgi duyabilir, örgün olarak alma imkânı bulamadığı "yönetim, organizasyon, ekonomi, işletme, eğitim vb. bir alanda kendini geliştirmek isteyebilir. Böyle bir öğrenci grubunun oluşması halinde halk eğitim merkezleri de deveye sokularak bu hizmet üretilebilir. Mühendis ama eğitimden anlayan, eğitimci ama veteriner veya tıp konusunda önbilgilere sahip, ziraatçı ama edebiyat merakını gideren öğrencilerin yetişmesine imkân tanınabilir. Böylece resmen "yandal" veya "çift anadal" yapma imkânı bulamayan ama farklı bir alanda kendini geliştirmek isteyen öğrencilere fırsat tanınmış olacaktır.
- Yukarıdaki maddeye benzer şekilde istek olması halinde tefsir, hadis, fıkıh, siyer, İslam tarihi, İslam düşüncesi, dinler tarihi, din sosyolojisi, din psikolojisi ve din eğitimi gibi alanlarda özgün dersler verilmesi planlanabilir. Özellikle İlahiyat fakültesindeki akademisyenlerden üniversitenin isteyen öğrencilerin yararlanmasının önü açılabilir.
- Sanatsal faaliyetlere ve derslere yer verilebilir. "İlim vücut ise sanat da ruhtur." sözü dikkate alınarak sanatın çeşitli kollarında atölyeler açılarak isteyen gönüllülerin sanatsal faaliyetlerle buluşması sağlanabilir. Ebru, hat, musiki ve diğer sanat dallarında eğitim organizasyonları yapılarak, güzel sanatlar fakültesi, konservatuvar ve ilahiyat fakültesinin ilgili anabilim dallarından yararlanılabilir.
- Etkili vaaz, hutbe ve cami dersleri organize edilebilir. Özellikle vaaz ve hutbeler gündeme uygun ve gençlerin dikkatini çekecek şekilde planlanıp icra edilebilir. Öte yandan cami dersleri çerçevesinde isteyen herkesin Kur'an-ı Kerimi okumayı öğreneceği ve ilmihal bilgi eksikliklerini giderebileceği dersler verilebilir. Bunun için özellikle Diyanet İşleri Başkanlığının kampüs camilerine liderlik kabiliyeti olan ve üst düzey donanımlı görevliler istihdam etmesi önem arz etmektedir.
- Camilerin mimari yapılarının elverdiği ölçüde öğrenci topluluklarının faaliyetlerine ev sahipliği yapması beklenebilir. Tanıtım satandı, kermes ve diğer projelerini gerçekleştirmelerine imkân tanınabilir.
- Cami dernekleri bütün bu faaliyetlerin icra edilmesinde katılımcıların huzurunu, dinginliğini, ihtiyaçlarını rahatlıkla gidermesini temin etmek için profesyonelce tedbirler almalıdır. Aşevi, çay ocağı, dinlenme mekânları ve diğer müştemilatını efektif kullanıp, üstün hizmet anlayışıyla ikramlarda cömert davranmalıdır.

Kampüs Cami Faaliyetleri İçin Teşkilat Şema Önerisi

Her ciddi kurumun mutlaka bir teşkilat şeması bulunur. Bu şema üzerinde yapılan çizime göre her birimin adlarının yazılması ve kimlerin hangi görevleri üstleneceklerinin belirtilmesiyle fonksiyonel teşkilat şeması halini alır. Görev ve sorumlulukların açık seçik olması, geri dönüşümlerin dikkate alınarak, yapılacak işlerin planlı, programlı ve kaliteli olmasını beraberinde getirir. Adeta görünmeyen bir üniversite gibi eğitim faaliyetleri kurgulanan bir yapıda, mutlaka birim ve kişilerin görev tanımlarının yapılması, yetki ve sorumluluklarının belirtilmesi gerekecektir.

Öneri mahiyetinde kampüs camilerinin eğitim faaliyetlerinin yönetimi için şu teşkilat şemasını sunabiliriz:

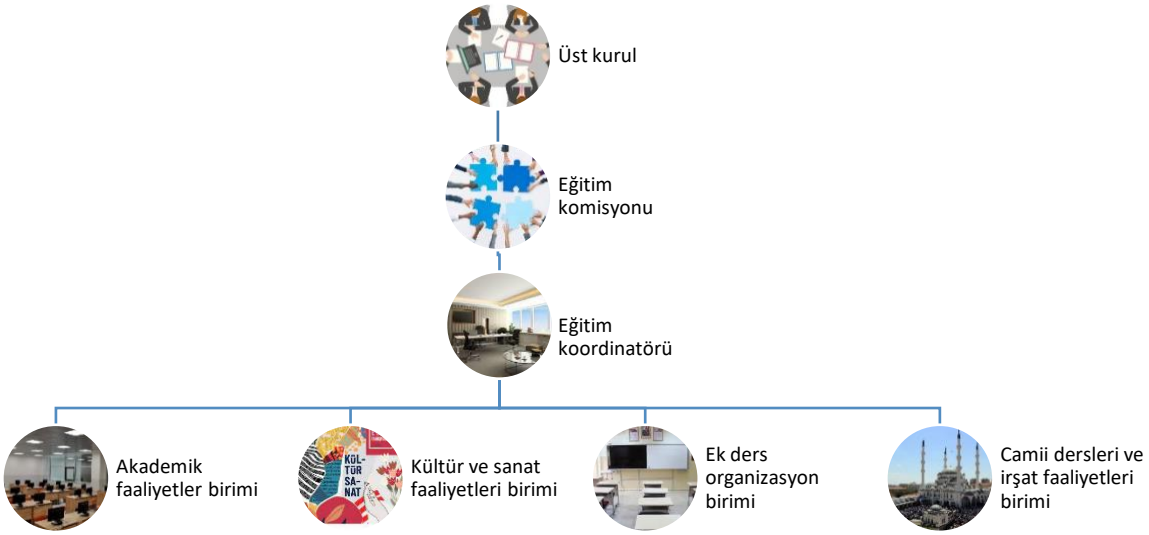

Şekil 2: Kampus Camii Eğitim Teşkilat Şeması

Yukarıda Şekil 2'de belirtilen teşkilat şemasındaki yapıyı şöyle açıklayabiliriz:

Üst kurul: Burada Diyanet İşleri Başkanlığı, Rektörlük ve Cami Dernek / Vakıf Yönetimini temsil eden üst düzey en az birer yönetici bulunabilir. Bununla beraber bu her üç kurum da, yapılacak eğitim faaliyetleri alanına yönelik kendi teşkilatındaki dairelerden/birimlerden birer ikişer elemanı üst kurula üye olarak gönderebilir. Bu kurul yapılacak eğitim faaliyetlerinin genel çerçevesini ve politikasını belirler. Her dönem veya yılsonunda geri dönüşlerle beraber değerlendirme yapar ve yeni kararlar alır. Katılımcılar arasında protokolde en önde olan kişi bu kurula başkanlık eder.

Eğitim komisyonu: Bu komisyon işin mutfağı mahiyetindedir. Yapılacak eğitim faaliyetlerinin bütün detayları, nasıl koordine ve icra edileceği burada hazırlanır. Üniversite, Diyanet / Müftülük ve Cami Derneği / Vakfı ilgili birimlerindeki daire başkanı, müdür, uzman vb. personelini bu kurula üye olarak verebilir. Aynı vasıfla "üst kurula" verilen elemanların burada da olması tavsiye edilir.

Eğitim koordinatörü: Eğitim faaliyetlerinin planlama, yürütme, denetleme ve raporlama işlemleri için birinci derece yetkilendirilen ve sorumlu tutulan kişidir. Eğitim koordinatörü hem üst kurulun hem de eğitim komisyonunun aynı zamanda üyesidir. Donanımlı bir sekretarya ile teşkilat şemasında hem kendinden üstteki hem de alttaki birimlerle irtibat, fikir alışverişi ve koordinasyon içinde hizmet üretir. Sahip olunan beşeri ve maddi imkânları üstün kalitede hizmet üretebilmek için harekete geçirir.

Akademik faaliyetler birimi: Bu birim eğitim koordinatörünün altında yukarıda belirtilen sempozyum, panel, konferans gibi faaliyetleri organize eder, planlar ve yönetir. Yine yaygın eğitim kapsamında yapılması gereken dersler de bu birim tarafından deruhte edilir.

Kültür ve sanat faaliyetleri birimi: Yukarıda maddeler halinde sıralanan kampüs camiinde icra edilmesi gereken bütün kültürel ve sanatsal faaliyetleri bu birim organize eder, planlar ve yönetir.

Ek ders organizasyon birimi: Gerek lisans gerekse lisansüstü öğrencilerin ihtiyaç duydukları ek dersleri "uzman akademisyen, tutor eğitim veya akran eğitimi" şeklinde yapılmasını organize eder, planlar ve yönetir.

Camii dersleri ve irşat faaliyetleri birimi: Özellikle cami görevlilerinin sevk ve idare edeceği, ileri ihtisas gerektirmeyen her branştan insanın katılıp istifade edebileceği ilmihal ve dini bilgi alt yapısı oluşturacak dersleri organize eder, planlar ve yönetir. Yine cami atmosferinde etkili vaaz, hutbe ve sohbetlerin gerçekleştirilmesi bu birimden beklenir.

Sonuç olarak yaşamış olduğumuz çağ ve memleketimizin şartları dikkate alınarak, üniversite gençliğine en üst seviyede bilgi, kültür, tecrübe ve görgü aktarabilmek için resmi ve örtük programlar çerçevesinde kurumların işbirliği yapması ve sonuç odaklı stratejiler geliştirmesi içtenlikle üzerinde durulması gereken bir konudur. Üniversite gençliği bir milletin ve devletin en kıymetli hazinesidir. Bu hazinenin millet ve devlet lehine işlevsel hale gelmesi, eğitim, kültür ve medeniyet hamleleriyle mümkündür.

Arzu edilen şey, üniversiteden mezun olacak bireyin alanıyla ilgili üst düzey bilgi ve tecrübeyle donanmış olmasıyla beraber, milli ve manevi değerlerle mücehhez, tarih ve medeniyet şuuruna sahip olmasıdır. Öğrenimi boyunca elde ettiği birikimi milletinin ve insanlığın hizmetine sunmaktan iftihar eden, bilimsel, teknolojik ve ahlaki alanlarda her zaman gelişim ve ilerlemeye açık nesillerin yetişmesi eğitim kurumlarımızın en büyük başarısı olacaktır.

Kaynakça

Albayrak, Bünyamin (ed.). *Cami Görevlilerinden Örnek Projeler*. Ankara: Diyanet İşleri Başakanlığı, 2020.

Cemiloğlı, M. "Cemiloğlu, M. (2006) Eğitim Bilimi Açısından Örtük Program ve Halk Alıntılarının Örtük ProgramBağlamındaDeğerlendirilmesi,.S:2.257- 269." *UludağÜniversitesiEğitimFakültesiDergisi* 2 (2006), 257-269.

Elitok Kesici, A. *Ortaöğretim öğretmenlerinin sınıf içi iletişimde kullandıkları örtük programın özellikleri. (Doktora Tezi),, Aydın.* Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal BilimlerEnstitüsü: Adnan Menderes, 2010.

Margolis, M. *The Hidden Curriculum İn Higher Education,*. New York and London: Routledge Falmer:, 2001.

MEB. "Mesleğim Haytım, Yaygın Eğitim". Erişim 22 Eylül 2022. https://meslegimhayatim.meb.gov.tr/egitim/yaygin-egitim

Önkal, Ahmet - Bozkurt, Nebi. "Cami". Erişim 18 Eylül 2022. https://islamansiklopedisi.org.tr/cami#1-dini-ve-sosyokulturel-tarihi

Sağlam, İsmail. *Batı Avrupa'da Yaşayan Türklere Göre Din Görevlileri ve Cami Etkinlikleri Yeterliği*. Emin Yayınları, 2010.

YÖK. "Türlerine Göre Mevcut Üniversite Sayısı". Erişim 22 Eylül 2022. https://istatistik.yok.gov.tr/

Ekler:

EK 1: CAMİNİN DIŞ GÖRÜNÜMÜ 1

EK 2: CAMİNİN DIŞ GÖRÜNÜMÜ 2

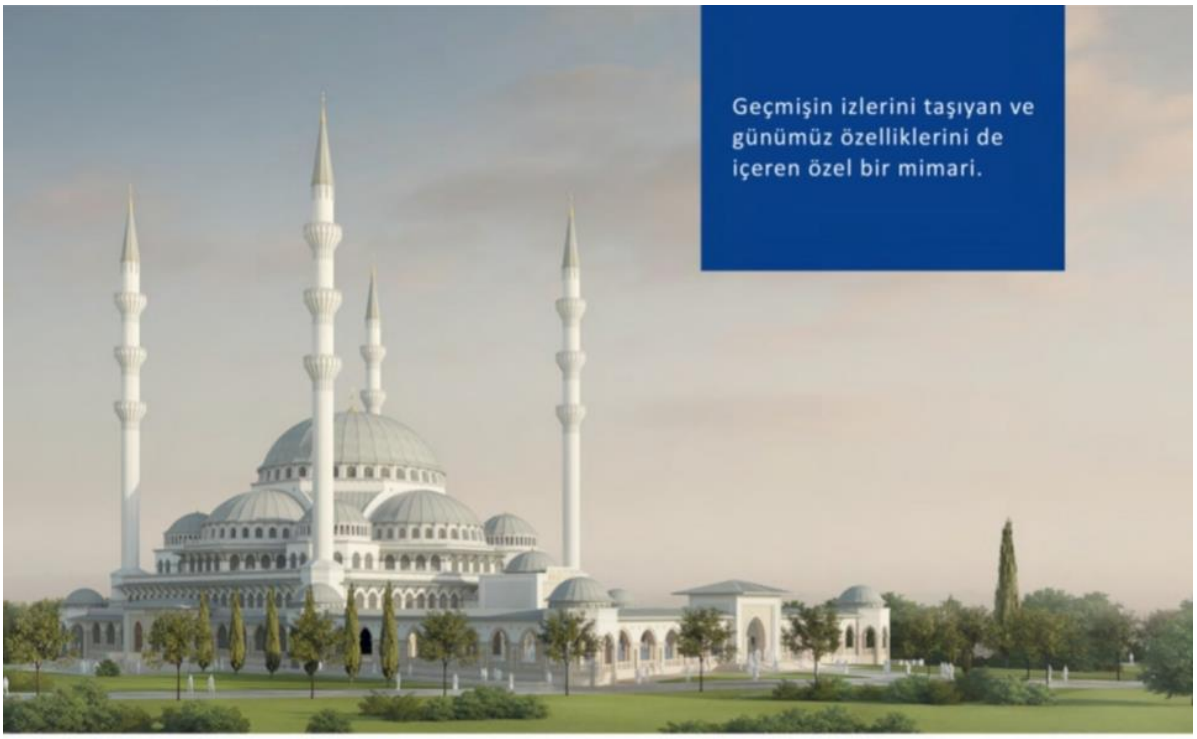

EK 3: CAMİİ İŞKELET GÖRÜNÜMÜ

EK 4: CAMİNİN TEMEL ÖZELLİKLERİ

EK 5: CAMİNİN DETAY ÖZELLİKLERİ 1

EK 6: CAMİNİN DETAY ÖZELLİKLERİ 2

